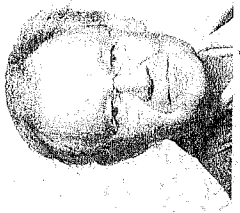

De structuur van de euro is te vinden in zijn geschiedenis

Column 40 06-09
Tom Eijsbouts

13 maart 2009
FD

D avid Marsh is een Brits bankier met een ongebruikelijke carrière en een — voor de bankier — ongebruikelijke belangstelling voor geld: hij schrijft erover. In de vorige eeuw was hij lang journalist bij de Financial Times. Nu leidt hij een Londense bank en schreef een boek, zijn derde, over het ontstaan van de euro.

Dit boek heeft een langere terugblik en een meer journalistieke input dan het glasheldere boek over hetzelfde onderwerp

dat een andere bankier en zelfs insider André Szász, oud-directeur van de Nederlandsche Bank, in 2001 publiceerde. Marsh baseert zich op een grondige kennis van de tijd en van zijn bronnen, ook vertrouwelijke, en op tientallen vaak recente gesprekken met de hoofdrolspelers uit die tijd. Daarbij zijn ook de nestoren Helmut Schmidt en Valéry Giscard d'Estaing. De nieuwe kanselier en president waren mannen die geld begrepen, met al zijn codes, charmes, grillen en verleidingen, schrijft Marsh.

De reden om het nieuwe boek van Marsh hier aan te halen is niet de tiende verjaardag van de euro, maar het zware weer waarin deze munt beland is. Veel van de onderhuidse structuurkenmerken van de euro dateren uit de periode van zijn ontstaan. Wie wil speculeren over de komende krachtmetingen rond — wie weet — het Italiaanse lidmaatschap van de munt, moet die geschiedenis kennen.

Het dramatische hart van de

geschiedenis van de euro is te vinden in een korte periode in september 1992. Eerst werd toen het Britse pond uit de wachtkamer van de euro, het wisselkoersmechanisme ERM, gespeculeerd na een fatale tik via de pers van Bundesbank-president Helmut Schlesinger. Hij vond een devaluatie van het Britse pond wenselijk. Inzet van tientallen miljarden aan reserves door de Britse centrale bank kon toen niet verhinderen dat de Britten uit het systeem vielen. Ook de Italianen moesten hun lidmaatschap opschorten.

Enkele dagen later volgde de aanval op de franc. De Bundesbank kwam de Fransen wel massief te hulp. Marsh heeft vertrouwelijke documenten opgediept

Euro berust niet op het actief van een wereldmacht, maar op de relatie tussen Fransen en Duitsers

waaruit blijkt dat die steun van de Bundesbank aan Parijs slechts onder grote druk van Helmut Kohl gegeven werd. Niet de monetaire maar de politieke verhoudingen, tussen Kohl en Mitterrand, tussen Duitsland en Frankrijk, gaven toen de doorslag. Had Kohl en hadden de Britten toen echt gewild, dan zaten de laatste nu in de euro.

Als elke geschiedenis heeft ook deze haar dosís ironie die in de structuur van de verhoudingen is verwerkt. 16 september 1992, de Britse zwarte woensdag, was een drama voor de regering-Major; de Tories hebben zich er nooit van hersteld. Maar de Britse economie, in de ERM van haar inflatie afgeholpen, herstelde zich na de uitstoting daaruit en geholpen door het vlottende pond zo sterk dat de gedachte om zich nog te binden aan de euro voor decennia van de baan was — en nog is.

Frankrijk aan de andere kant, deed alles om in de euro te blijven, om zo de Duitse monetaire macht te binden. Het ironische

resultaat is dat de Duitse economie na de hereniging haar oude positie van kracht hervonden heeft en dat Duitsland zijn terreinen aan de rest van Europa oplegt, nu via de euro.

Tenslotte Italië. Ook dit land is als eeuwige losbol een structureel element van de euro — zijn vaste zwakke plek. De huidige premier Silvio Berlusconi drijft zelfs graag de spot met de munt. Zijn gruttige gedrag kan de Italianen nog opbreken. Anders dan de dollar berust de euro immers niet op het actief van een wereldmacht, maar uiteindelijk op de relatie tussen Fransen en Duitsers, zo blijkt uit de geschiedenis, ook die volgens Marsh. Die relatie is wel sterk, maar ook grillig. Misschien krijgt Rome nog eens de rekening.

Tom Eijsbouts is hoogleraar Europees constitutioneel recht en zijn geschiedenis aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam.